

Biodiversitet i praksis – drift, pleje og anlæg

Todages efteruddannelseskursus på Molslaboratoriet

Dato: 26.-27. august 2024

Adresse: Molslaboratoriet, Strandkærvej 6, 8400 Ebeltøft

Kursusudbyder: Biodiversitetskurser.dk

Antal deltagere: 30

"Sensommeren på Molslab er en tid med overflod. Modne mirabeller, blomstrende hedelyng, og det virker, som om alle insekter i hele verden har besluttet sig for at flyve rundt lige nu. Der er humlebier, svirrefluer og sommerfugle overalt, og de sene blomster giver den fuld gas – hedelyng, kattehale, djævelsbid, klokkeblomster, gyldenris og alle de andre. Der er så meget liv derude, og vi skal se det hele!"

- Morten DD

Indhold

På dette todages kursus får du en grundig indføring i dansk natur og biodiversitet. Du bliver klogere på naturlige dynamikker og på, hvordan naturen fungerer, og vi gennemgår tiltag og virkemidler ift. anlæg, drift og pleje, som kan få betydning for det liv, du potentielt kan tiltrække til dine projekter.

Med tidens enorme fokus på natur og biodiversitet i konkurrenceopdrag, visioner fra bygherrer og skærpede krav ifm. bæredygtighedsscreeninger og internationale forordninger, direktiver og målsætninger, er det blevet en nødvendig kernekompetence for rådgivere og praktikere at have en robust forståelse for, hvordan man ærligt og samvittighedsfuldt kan understøtte og skabe bedre vilkår for liv i projekterne. Der er brug for vidensdeling, tværfaglige samarbejder og efteruddannelse, så vi kan opnå et solidt vidensfundament om natur og biodiversitet at træffe beslutninger ud fra.

Vil vi arbejde ambitiøst med at skabe levesteder i byerne, må vi hente inspiration i naturen. Vi må forstå økosystemer, dyr og planter krav til levesteder, livscyklus, naturlige processer og dynamikker. Kun sådan kan vi skabe de bedste betingelser for liv i vores projekter. Vi skal lære om det hele på Molslaboratoriet.

Gennem stærke faglige oplæg fra et tophold af undervisere, biologitimer og *hands on*-oplevelser i Molslaboratoriets smukke, varierede natur skal vi fortrylles, inspireres og dygtiggøres ift. at arbejde med natur og biodiversitet og rådgive bygherrer og samarbejdspartnere om at skabe bedre vilkår for insekter, padder, krybdyr, fugle, smådyr og planter - også i byerne. Vi tør godt love, at man nok må forberede sig på at komme hjem med et nyt syn på naturen, masser af inspiration - og en stærk trang til at skabe mere plads til alle de arter, vi deler planeten med.

Biodiversitet i praksis – drift, pleje og anlæg

Kurset er en ny version af de populære kurser fra august 2023 og juni 2024, med nye emner og case-historier. Vi zoomer ind på emner, der relaterer sig til drift, pleje og anlæg af projekter, der understøtter biodiversitet og aflurer den vilde natur tips og tricks til, hvordan man kan skabe værdifulde levesteder i byerne. Bemærk - det er ikke en forudsætning for at deltage, at man har medvirket på kurserne Biodiversitet i praksis 1.0 eller 2.0.

Målgruppe

Kurset henvender sig til en bred vifte af byggebranchens aktører som fx landskabsarkitekter, arkitekter, naturmedarbejdere i kommunale drift- og planlægningsafdelinger, entreprenører, anlægsgartnere og andre med interesse for at opnå en dybere forståelse for at arbejde med biodiversitet i praksis. Bæredygtigheds- og miljøansvarlige medarbejdere i små og store virksomheder hilser vi også velkomne.

Undervisere og oplægsholdere

Morten DD Hansen (DD) er biolog, selvstændig foredragsholder og en af Danmarks bedste naturformidlere. Han har medvirket i en endeløs række af radio- og natur-tv-programmer og er en efterspurgt rådgiver af kommuner, virksomheder og politikere. Når han ikke kører land og rige rundt og formidler og underviser, lusker han rundt i Danmarks natur og tæller bestande af dyr og planter. Hvis han da ikke ligger med hovedet på en græstue og drømmer om at være en fugl.

Rasmus Ejrnæs (RE) er biolog og professor ved Aarhus Universitet, hvor han forsker i biodiversitet og Danmarks natur. Rasmus er aktiv forskningsformidler – eksempelvis som vært på det ugentlige radioprogram Vildspor fra 2019-2024 og som forfatter til en lang række bøger, bogbidrag og artikler i aviser og fagtidsskrifter. Senest har Rasmus udforsket relationen mellem indre spirituel praksis og ydre rewilding i sit essay Månerude udgivet på Gutkind Forlag.

Hjalte Calberg Ro-Poulsen (HRP) er biolog og postdoc ved Københavns Universitet, men foretrækker at kalde sig selv bi-beskæftiget entomolog. Hjalte forsker, rådgiver og underviser i forvaltning af land og by - på vilde bier og andre insekters præmisser. Hans primære projekter involverer konkurrence mellem honningbier og vilde bier, helårsgræsnings og rewildings effekt på biodiversitet og biodiversitet i LAR-vejbede.

Anders Adams (AA) er cand. scient. i naturforvaltning og ansat i Gladsaxe Kommune, hvor han er projektleder for græsningsprojekter, skriver plejeplaner, formidler om natur og arbejder med administration af naturbeskyttelsesloven. I sin fritid er Anders naturpolitisk aktiv i DN Furesø, hvor han bl.a. arbejder for at udbrede helårsgræsning og mere vild natur, og så elsker han at finde arter nye steder, hvor de ikke er observeret før.

Rikke Milbak (RM) er biolog og rådgiver hos Natur360, hvor hun arbejder med opgaver, der spænder fra opformering af lokal flora, design, anlæg og forvaltning af ny natur til kortlægning og beskyttelse af levesteder for sjældne arter og strategier for naturindsatser for virksomheder og kommuner. Og så har hun i mange år været med til at udbrede Vild Med Vilje-bevægelsen.

Anders Bjørnlund (AB) Anders er uddannet anlægsgartner og jordbrugsteknolog. Han blev ansat som afdelingsleder i Buus A/S anlæg og entreprise i 1999, og indtrådte som partner i virksomheden 2013. Arbejdet består i dag primært af netværk, relationsbaseret salg, teknisk backup og udvikling. Anders er opvokset på landet og har siden barndommen haft naturen, og interessen for samme, helt tæt på.

Program

Turguide/oplægsholder: (XX)

Dag 1:

11:00 Ankomst, indkvartering

11:30 Samling i haven, velkomst

12:00 *Frokost*

13:00 **Tur i bakkerne 1 – KALIBRERING, INSPIRATION, FORTRYLLELSE og et mylder af liv!**

Der er næppe mange steder i Danmark, hvor man på så lille et areal oplever så stor variation i natur, som man gør på Molslaboratoriet. På bare 10 minutter kan man gå fra tør hede til artsrige kær, der er egekrat, birkeskove, bøgeskove og ellesump, blomsterrige overdrev og strandenge, rene vandhuller og moser. Vi skal med egne øjne se, hvor meget den landskabelige variation og kontinuitet betyder for naturoplevelsen - og for arterne. På blot 1,5 km² huser Molslaboratoriet halvdelen af alle Danmarks vilde plantearter og mange af de insekter, der er tilknyttet dem. At se alle sommerfuglene, græshopperne, firbenene og blomsterne i bakkerne er som at blive inviteret indenfor i en verden af magi. Kan man oversætte nogle af Molslaboratoriets erfaringer med drift og pleje til småskala-projekter i bymæssig sammenhæng? Kan vi kopiere nogle af naturtyperne i vores projekter? På turen taler vi også om nogle af bygge- og anlægsbranchens 'dårlige' vaner og bliver sammen skarpe på, hvad der er vigtigt at præcisere, når vi indtegner og anlægger skove, lunde og krat i vores projekter. Er det ok at fælde gamle træer, hvis bare man planter flere nye? Hvorfor er gammel skov bedre end nyplantninger? Og hvordan er det nu lige med skovrejsning, træer, biodiversitet og klima? (DD)

17:00 *Kaffe og kage i haven*

Pause

17:45 Samling i haven. Præsentationsrunde.

18:30 *Aftensmad (+ sanghæfte)*

19:30 **Biologitime 1 – VILDE BIER og andre insekters KRAV TIL LEVESTEDER**

Et insekthabitat er et område, der indeholder de fornødne ressourcer og forhold, der skal til, for at en art kan fuldføre en livscyklus. I aftenens første biologitime får vi besøg af Hjalte Calberg Ro-Poulsen fra Københavns Universitet, der vil fortælle om forskellige insektgruppers livscyklus og krav til levesteder med udgangspunkt i bynære case-historier. Og så zoomer vi ind på vilde bier, plante-bestøver-interaktioner og på, hvilke overvejelser man skal gøre sig, hvis man ønsker at etablere og pleje en 'bivenlig' beplantning. (HRP)

20:45 *Pause*

21:00 **Biologitime 2 – DRIFT OG PLEJE IFØRT BIOLOGBRILLER - og arter under lup**

I aftenens anden biologitime ifører vi os biologibriller og gennemgår sammen med Morten DD udvalgte elementer fra dokumentet *Pleje af grønne områder*. Er det muligt at kombinere 'brugsplæne' og blomsterressourcer for insekter? Hvilke insekter og smådyr bor i 'naturgræs'? Hvad er en økologisk fælde? Og hvornår skal vi slå den blomstereng? Vi slutter med skarpe kæber, svingkøller og pollenbukser, når vi under stereoluppen nærstuderer sjove detaljer på et udvalg af Danmarks bier, biller og sommerfugle og bliver introduceret til, hvordan man identificerer arter. (DD)

22:00 Lyslokning ved væggen

Vi tænder lysvæggen og ser, hvem der kommer forbi. Er vi heldige, får vi besøg af nogle af mørkets skønheder som ugle, målere og spindere - og måske flagermus! Hvorfor flyver mange natsommerfugle kun i ly af mørket? Hvorfor er de så rigt og smukt dekoreret med mønstre og tegninger, når man alligevel ikke kan se dem? Og kan vi skabe levesteder til nogle af dem i byerne? (DD)

Dag 2:

06:00 Tur i bakkerne 2 – MORGENFUGLETUR!

Landskabet vågner, vi prøver på det. Især fugle er kendt for at stå umanerligt tidligt op. Hvilke arter møder vi i bakkerne, og hvor møder vi dem? Vi har meget fokus på at skabe levesteder til insekter, men hvordan kan vi egentlig hjælpe byens fugle i vores projekter? (DD)

08:00 Morgenmad

NB! Værelser ryddes

09:00 Oplæg 1 – INSEKTKORRIDOR LANGS E45 – anlæg og drift

Vi får besøg af Vejdirektoratets rådgiver, Thomas Møller, der vil fortælle om nogle af de tiltag, der er igangsat langs E45 ifm. den planlagte insektkorridor i hele vejudvidelsens længde (50-60 km). Hvordan skaber man plads til biodiversitet på helt smalle steder, hvor der dyrkes intensivt landbrug lige op ad vejrabatten, og hvordan håndterer man at invasive plantearter ikke overtager og skaber store monokulturer, der fortrænger andre arter? (TM)

10:00 Oplæg 2 – NATURPOTENTIALE, AFBRENDING OG ASSISTERET SPREDNING AF FLORA

Biologiske fagpersoner er vigtige samarbejdspartnere i udviklings-, anlægs- og driftsfaser, hvor de fx kan komme med ideer til at skabe bedre rammer for eksisterende naturværdier, og hvordan vi udløser et projektområdes naturpotentiale. Vi får besøg af Rikke Milbak fra Natur360, der fortæller om biologens arbejde med at vurdere et projektområdes værdier og potentialer, og hvordan disse registreringer kan danne grundlag for anbefalinger ift. prioriteringer i anlæg, naturtiltag og forvaltning. Vi dykker også ned i afbrænding som alternativ til maskinel slåning, (hvornår giver det mening?), og hvad assisteret spredning af flora går ud på. (RM)

11:15 Oplæg 3 – BRØLENDE KØER & VRINSKENDE HESTE – naturlig græsning i bynær kontekst

Flere og flere kommuner eksperimenterer med alternativer til maskinel slåning i byerne, men hvordan kickstarter man egentlig et græsningsprojekt? Anders Adams fra Gladsaxe Kommune gennemgår helårsgræsningsprojektet i Høje Gladsaxeparken fra A-Å. Vi skal høre om 'gammelmandsfrahegninger', lømmel-bideskjul, interessenthåndtering og biologiske aha-oplevelser (eller 'lav lige det dér med en maskine!') - og også om alt det, der kan gå galt - fra sur ko og slank hest til isvinter og druknet læskur! (AA)

12:00 Frokost

13:00 Oplæg 4 – RÅJORD SOM VÆKSTMEDIE

Vi får besøg af Anders Bjørnlund fra Buus A/S, som vil fortælle om et landskabsprojekt i Lisbjerg, anlagt i råjord. Hvorfor har Buus anbefalet bygherre at arbejde med den eksisterende råjord, og hvad var bygherres reaktion? Hvordan undgår man udfordringer som stenhård jord og mudderpøl? Og ville Anders gøre det igen? (AB)

13:30 Tur i bakkerne 3 - OPSAMLING

Vi strækker ben og samler op på vigtige pointer, og helt afhængigt af vejr og vind ser vi på flere sjældne planter, insekter, interaktioner og eksemplariske frahegninger. Vi tager kaffen med! (DD)

14:45 Oplæg 5 – FRA BYGGEGRUND TIL MYLDRENDE BLOMSTERHAV

Er biodiversiteten vores livsforsikringspolice, eller hvorfor skal vi ellers engagere os i vilde blomster og sommerfugle? Og hvordan bærer man sig ad med at invitere biodiversitet ind til dørtærsklen, hvis udgangspunktet er en byggegrund eller en ensformigt klippet græsplæne? Vi slutter dagen sammen med Rasmus Ejrnæs fra Aarhus Universitet, der ved siden af sin mangeårige forskning i naturforvaltning og vegetationsøkologi selv har gjort hele rejsen fra byggegrund til myldrende blomsterhav hjemme i sin have i Hjortshøj. Rasmus vil i sit oplæg gennemgå de vigtigste biodiversitetstiltag i bynære miljøer – fra det enkle og indlysende til det udfordrende og komplekse. Og der bliver masser af tid til spørgsmål og debat! **(RE)**

16:15 Opsamling og tak for denne gang.

16:30 Afgang

Vi glæder os til at se jer på Molslaboratoriet! ☺

Kursusudvikling:

Morten DD

Tine Gils

Biodiversitetskurser.dk

Ret til ændringer forbeholdes.

Kursuskoordinator:

Tine Gils, mobil: 2685 3000

Læs mere om Molslaboratoriet her:

www.naturhistoriskmuseum.dk/molslaboratoriet

